

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravnštvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/l. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštine. Rokopisov ne vratimo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

ERNEST ŠUŠTERŠIČ:

Nacionalna smer učiteljstva.

»Učitelji morajo biti kulturni in nacionalni voditelji v vasi. Žalostno je, da se nahaja med učitelji toliko komunistov. Učitelji naj bi se bivali bolj za šolo, kakor za politiko.«

Ljuba Jovanović.

Zakaj »politika postaje glavno, a škola sporedno?« (Besede ministra prosvete V. Vukičevića). Radi tega v prvi vrsti, ker se dotičnim učiteljem hoče vidnega uspeha in večkrat tudi materialnih doberin. Včasih so res stranke krite, če pravida šolstvo, ker hočejo njihovi voditelji učiteljstvo vpreči v politične ojnice.

Takim voditeljem se ne sanja pravnič, kaj je šola in njena naloga, recte, kaj je tudi prva naloga učiteljeva. Ti politiki ne morejo razumeti, da je šolstvo štvar, ki tvori eminenten del temelja v moderni državi, ki ga ni zlorabljati za politiko v vsakdanjem pomenu.

Stvar je čisto v redu: vojak bodi samo vojak, duhovnik v prvi vrsti duhovnik, a vzgojitelj in učitelj naj bi služil dvema gospodom?

Nikjer pa ni zapisano, da se učitelj sploh ne sme pečati s politiko. O učitelji, le pridno študiraj razna znanstvena politična dela, o nastanku in o upravi držav itd. Pojasnjuj to ljudstvu in ga vzgajaj politično. Pridno čitaj razne časopise, a bodi pri tem budno na straži, da ne utone tvoj duh v lokalnih političnih zadevah in preprih, ker baš ti tvorijo isto plehko politiko, ki jo imata v mislih g. Vukičević in Jovanović. Ravno tu gre ponajvečkrat toliko energije v izgubo, da postane šola učitelju postranska stvar.

Poglejmo: ali se to izplača in če se je tej in oni osebi izplačalo; poglejmo, kaj pa ima mladina in država od takega delovanja?

Imamo res učitelje, ki niso po svojih zmožnostih prišli do mest, ki jih zavzemajo danes. A če pogledamo v njihov duševni laboratorij, vidimo vse pusto in prazno. Vse se vrši po šabloni, nikjer kakega napredka, iniciative, veselja do prave stvari — do vzgojnega in poučnega delovanja. Vse gre počasi, a sigurno navzdol!

Kupujte knjige ki so izšle v založbi Učiteljske tiskarne!

LISTEK.

ANTON BEG:

Brezplodno premišljevanje.

(Pedagoški vodniki, avtorite, kje ste?)

Predragi tovariši — bravci! Odkrito premišljevanje naj ne zadene nikogar kot žalitev, ker vsemogočnost in vsevednost ni z nami.

Dobil sem nalogu, da napišem predavanje.

Premišljujem cele ure in si belim glavo: Napišem 39 potrebnih tem. Pa kaj boš, ko je že vse to desetkrat premetlo in desetkrat zavrnjeno!

Še niti naslova ne veš tisti znameniti pedagoški knjigi, ki jo pozna mnogo odličnih reorganizatorjev najnovejše struje na polju vzgoje in pouka. Pravijo, da bo pri nas kmalu izšla. Si slišal o njej? Moi dragi — danes to ni aktualno! Uči kakor je učil tvoj prednik in hodi izven šole po njegovih prezkušenih stopnjah. Ti sicer tega ne razumeš, ker si mlad. Ko boš v letih, ti zasije spodobna zvezda, ki te bo vodila v srečno zasluženi pokoj.

Tista revna učenost, kar ti jo podojajo v šoli kot bogato dediščino na pot in užitek ob vsaki priliki, se izkaže

kmalu kot beračja. Mnogi iščejo po vseh mogočih starih in novih, priznanih in neznanih, pedagoških in poljudnih knjigah in brošurah, da odkrijejo in najdejo to česar niso izgubili, a so prepričani, da bi bilo neizogibno potrebno prizgoji in pouku naše dece. Trudijo se v manjšim in večjim uspehom. Poskušajo na zaupanem cvetu našega naroda. (Tak je uradni naslov današnjih dni naši mladini). Včasih je otrokom in učitelju v prid; drugič mladini v škodo, a učitelju dober nauk; včasih pa je obema strankama žalostna pesem.

Predragi tovariš — kako in kje bi začel? Drugi ničesar ne iščejo. Kar so slišali in deloma prebavili, to jim je več kot preveč. Z mirnim duhom in srcem gnjavijo našo mladino brezobzirno in ne stopijo s te poti niti za korak. In ponosni so na svoj naslov in svoje delo. Dostojanstveno sede na namišljenih lavorikah in prežekujejo čas ter njega neizbežno, določeno pot.

Kje so možje — vzgojitelji in učitelji, da nam podajo v pisani besedi nekako enciklopedijo moderne pedagogike za vzgojo današnje dece, ki se gotovo razlikuje od sovrstnikov pred tremi desetletji?

V novi domovini smo! Naše duševno razpoloženje naj bi bilo usmerjeno

Izjava ministra prosvete g. St. Radiča o nalogah in pogledih državne prosvetne politike.

Novi minister prosvete g. St. Radič je podal novinarjem izjavo o prosvetni politiki, ki jo prinašamo v celoti in originalu:

Popolno soglasje med radik. stranko glede prosvetne politike min. St. Radiča.

Najprej izvolite to naglasiti: Na konferenciji, koja je bila juče od 5 i po do 6 časova, ja sam g. Paščiu i dvojici radikalnih prvaka gg. Srščiu i Uzunoviću uzložio ukratko načela, koih jih se držati kao minister prosvete.

Depolitizacija prosvete.

Ja sam to naglasio ovako: Kazao sam prvo depolitizacijo prosvete: depolitizirati ministerstvo prosvete od aktuelne stranske politike i udahniti još više onu našu veliku nacionalnu in državnu politiko, koja je stvorila ovu državo.

Solsko mladino je oprostiti političnega strankarstva.

Ja ču imati ovo na umu: Školska mladež od najmlajše pa sve do one brakte nime i nesme biti oružje ni stranke, ni vlade, i ja idem čak dalje: ni države. To je budući narod, to je buduće vodstvo naroda, budući mozek naroda, i ne samo mozik, intelekat, to je buduča svest naroda.

Pojm »prosveta« pri nas in drugje.

Naš izraz »prosveta« sadrži mnogo više u sebi nego engleski Education, nego francuski Instruction publique ili nemački Unterrichts-Ministerium.

Kaj morajo vsebovati šolski in prosvetni programi?

Prosvetni čovek je onaj kome su u skladu njegove intelektualne, moralne i fizičke sposobnosti. To je velika zadača. Naš narod imade kulturnu staru, i s toga gledišta je prosvetni prosvetom. Nema tehničke civilizacije, i onda vrlo često mu fali, kaj što vi znate, i higijenska civilizacija. Tehnika in higijena v jedru ruku, i onda istom u drugom redu klasične, literarne strane stvari. To je veliki pravac svih naših školskih programa.

Kaj vse mora znati otrok iz osnovne šole?

Naš deček več v pučkoj školi kad izade, mora imati jasan pogled da se svet do temelja promenio, mora imati jasnou spoznaju. Šta je New York, gde su kuće pod zemljom, nad zemljom, gde je promet, Šta je to aeroplani, automobile... On treba da zna da postoje tri velika moralna sveta: anglosaški, slavenški in indo-kitajski. Englezi imajo tako snažan moral s obzirom na javno pravo: oni su uzor konstitucionalizmu itd. Slavenški svet ima takov velik etička načela on voli, on je pun težnje, želi za socialnom pravicom; indo-kitajski svet ima staru filozofiju bez praktične primene, i on se sad koleba izmed anglosaškog in slavenškog, ali kod njih u pravom redu moral premaša materializam.

Šola mora biti le posvetna.

Škola nije pravi izraz da je naša, hrvatska, srpska ili slovenačka. Današnja je škola ili svetska, ili ne znači ništa, i ne može biti sposobna za ovaj nov život, koji traži od nas sasvim druge sposobnosti.

Za prosveto se mora dobiti denar, kakor za vojaštvu!

Veli se: nema novaca. Za prosveto mora biti novaca, kao i za vojsku i za odbranu.

Nadarjenost Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Darovit narod imati, a neimati školstvo i dovoljno kompetentnih ljudi za te stvari, to je

drugam. Naša duša naj bi bila drugorodena in vezala tri ločene, stoletja ograjene in nasilno razdeljene duše bratov, v mogočno, enotno jugoslovensko dušo. To vam je gigantsko delo desetletij. Kot učitelji smo k temu delu poklicani. Pot Še ni izdelana. Sadove poskusov današnjih dni bomo ogledovali v bližnji bodočnosti.

Človek napreduje. Ali koraka šola z napredkom časa? Uči šola otroka resnično za današnje življenje?

Pouk naj bo koncentričen, domoljuben, rokotvoren, delaven, zanimiv, nazoren itd. Tako se glase besede in stroga pravila pedagogov. Si vse preizkusil, dragi tovariš?

Kje ste izkušeni možje deset in desetletne šolske prakse, da nam pokažete preizkušeno pravo pot? Visoko nad glavo pravo luč vodnico, poklicani vojskovo vodje svete pedagoške vojske! Mislite vedno, da capljajo na vami nešteti nebogljeni, ki stopajo na prste in junaško stegujejo vratove, da zagledajo pravo luč.

Ker je pa danes ta preslabia in premnogokrat pomežkuje, mnogi izmed odaljenih omagajo in hodijo brez potov. Ne štejte jim tega v zlo, vi vodniki! Kajti mnogo je poklicanih, še več je nepoklicanih in malo izvoljenih.

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znača za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna štev. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inseratni davek posebej. Poš. ček. ur. 11.197.

jedan užas! Moram o tome jasno reči: Najdarovitiji su Srbi, ali i najlakouniji, a što je darovitiji, obično je opasniji i nema moralnog ekvilibra; Hrvat je manje darovit, ali je več srednji; Slovenec je najsrđeniji, samo ako nije klerikalac (buran smeh kod novinara), gde ga postavite, dobro će raditi. Kad uzmete Bugarima, još je manje darovit, ali je neizmerno solidan.

Centralistična direktiva za prosveto.

Pustimo Bugarina na stran, ali mi sami po sebi Srbi, Hrvati in Slovenci s gledišta te školske prosvete sačinjavamo jedno tako savršenstvo, da onaj koji vodi računa o tim temeljnim odlikama našeg celokupnog naroda, mora doći do tega da napravimo školstvo, kakvo nam zbilja treba, i kome nema para. Zato vidite tu centralizam kakav je, jedna direktiva centralistička neće škoditi, nego će biti blagovorna, ali će morati voditi računa o tim potrebama.

Tehnični in gospodarski strokovnjaki pri prostviti.

Na koji način? Ja ču imati ovo na umu: Školska mladež od najmlajše pa sve do one brakte nime i nesme biti oružje ni stranke, ni vlade, i ja idem čak dalje: ni države. To je budući narod, to je buduće vodstvo naroda, budući mozek naroda, i ne samo mozik, intelekat, to je buduča svest naroda.

Osebne inspekcije ministra in zasliševanje učiteljstva in staršev.

Ja moram dobiti u kratko vreme pregled, i zato, ako me Bož poživi i dade mi zdravlje, kajku ču malo biti v kabinetu, biču vani; neču držati političke zborove, drugi će držati, — nego konferencije: pozvati profesore, učitelje, roditelje, slušati šta oni govore i žele i dati im malo inicijativ, ne mnogo da ih ne zbrunim, ne da im smetam.

Boj proti nepismenosti.

Mi smo v svetu još uvek poznati kao narod analifeta. Pismenost više koristi nego sve naše pobede, krediti i svemu. Ko ide v Ameriku i svet, pitaj ga: Koliko imate analifeta? Ja naravski odgovaram: Može se biti sa svima doktoratima analifet. Ali to ne koristi, ti moraš znati čitati ili pisati, i ja držim: briga za pismenost, za mene je prva zadača v školi i izvan škole. U tom je pogledu več čitav plan izradjen.

Odeljenje za narodno prosvečivanje, o ministru prosvete in boj proti analifetizmu.

U ministerstvu prosvete ima danas jedan mrtav resor ili poluživ: za narodno prosvečivanje, gde ima idealista, ali ima i spekulanta. Ima ih najidejalnejših, ali ima ih kajki so došli da pare pobiru. Od tega treba napraviti odeljenje za širenje ne samo pismenosti; treba zadržati tamо one sjajne snage in nove probrati i učiniti da se u svima školama, naročito u selu, organizuje poučevanje ne odraslih analifeta, — to je drugi sistem — nego dece koja bilo iz kajkih razloga ne idu u školu; a ima ih jedna trečina koja u školu ne idu, to je 100.000 dece, koju moramo naučiti čitati i

V Pariz.

(Dalej.)

Pred Louvrom so krasni parki in nasadi, kjer je vmes velika množica raznih umetniških kipov.

Cerkev v Parizu ni ravno mnogo, toda krasne so in dobro obiskane. Kar odkrito povem, da je tam pobočnost zelo velika in tako prisrčna, da človeka prevzame... Na stotine sveček gori na raznih stojalih v ta in oni namen. Vojnih spominov visi silno po stenah in v Maršelju sem videl pod kipom Matere Božje obešenih dve vrsti vojaških odlikovanj, po zidu pa orožje. Svetovno znana je notranjska cerkev, ki je krasna in je ponos Parizanov. Cerkev Jezusovega srca stoji na griču, odkoder je lep razgled. Cerkev je sicer že dograjena, okolina pa še ne, ker je projekt precej velik in gre delo počasi od rok. Cerkev svete Magdalene je podobna starogrškim temprijem in ni bila zidana prvotno kot cerkev, kasneje so jo izpremenili v svetišče.

Nočno življenje v Parizu tvori posebno poglavje. Po nemških šundromanih opisanih pikantnijih ni prav za pravnikov in vse javno življenje je mnogo bolj dostojno kakor drugod. Policija ima povsod svoje prste vmes. Tako je n. pr. popolnoma izključeno priti v Casino de

„Izkazi“ o šol. napredku z novimi redi so dotiskani in jih šol. upr. lahko naročajo.

pisati osnovljujči zimske tečajeve jedne za odrasle druge za tu decu. Svi ti učitelji za dobro nagradu, o ferijama biće dvostruko nagradeni, moraće raditi i naučiti tu decu čitati i pisati. Treba organizovati i tih 10.000 učitelja, ne kojoj partiji pripadaju, nego kako posao vrše. Po tome ćemo prouđivati, šta vredi učitelj za naš narod.

Pobijanje analfabetizma pri vojnikih.

Po tom u vojski. Nisam razgovarao s ministrom vojnim, ali je moj plan ovaj: dovesti učenje čitati i pisati u vezu sa skraćenjem vojne službe. Ti Srbin naučićeš cirilicu za 2 meseca, latincu za druga dva meseca, isto tako Hrvat i Slovenac, pa onda ideš kući iz vojske. Čudesa će se dogoditi. Kad bude znao da će ići kući, svojim curi ili ženi, tome neće biti ništa teško, — i mi ćemo postići jedan kolosalan renome u svetu!

Vsa prosvetna društva in Sokol mora pobijati analfabetizem!

Naša sva prosvetna društva, ti sokoli, jugoslovenski i hrvatski, neka se takmiče u tom poslu. Već je previše parade, to je krásno vežbiti se, ali je vreme da uzmu na sebe brigu širiti pismenost za sada naročito u gradovima. Tih pismenjaka gradskih imate negde 20, a negde 30 od sto, — a to ne može biti! Daćemo im jaku subvenciju. Imamo 60 do 70.000 Sokola, pa da nauči svako 5 do 6 ljudi čitati i pisati, kakve bi to cifre bile!

Zimski tečaji, kjer ni šol, da se pobija analfabetizem.

Kazao sam da jedna trećina dece ne idu u školu. To je i tako što nema zgrada. Tu sad dolazi pitanje da mi uvedimo ne samo redovite male tečajeve, nego i redovite zimske škole u kućama seoskim. Onaj ko u selu nađe kuću ili učitelja, jer učitelj može biti i seljak, dobije seme materijal, toliko knjiga i neku nagradu za toga učitelja i neku malu ostetu za tu kuću. Treba taj narod da daje pola, a pola država, ali ne da se to nagrađuje, da se tu spekulira. To mora biti neka pripomoček. To mora biti u svakom selu od 10 do 15 kuća.

Srednješolci se morajo učiti rokodelstva.

Drugi je posao srednja škola: 80.000 daka, — pomislite, prijatelji, šta znači toliki broj ljudi! Kroz osam do deset godina i kroz 15, čak i 20 godina življena u školi! Prvo to su mandarini. Rukamo se Kitajcima, što nose perčin, a mi imamo perčin! Tolike godine škole to znači biti dece-njama odsečen od privrede. Pogledajmo samo, kako žive naši studenti, koliko je patnje i neskri-vene patnje Poslužitelji, to su naši daci. Toga nesme biti! Mesto da poslužuju, toga je sad mame — ali treba da mi uvedemo — to neće lako ići — ali svaki srednjoškolac već u prva 4 razreda, mora izuzeti jedan zanat. Kad vladari moraju jedan zanat izuzeti, mora i demokracija!

Govoreno je: Bilo je u Grčkoj studenata, koji su pravili revolucije, bune, pa su ih morali zatruditi. Da se to ne dogodi, da ne bude toga, valja svu tu mladež koja ide u školu, zaposliti, pola dana da ide u školu, ne tražeći da kod kuće, radi i prepisuje; ko radi šest sati, dosta je. Koji od nas odraslih i koji ministar više radi? Treba im dati jedan zanat da ga nauče. Kad nauče zanat, iz njih mogu izći kvalifikovani radnici iz srednjih škola, koji će podizati danas-sutra naše fabrike. To je engleski sistem pre svega praksa. Englez zna napraviti lokomotivu, ne zna je opisati, a Francuz zna opisati, ali ne zna napraviti. Dakle treba užeti engleski sistem, ne francuski ni ne-mački.

Češki sistem samouprave.

U tom pravcu sve škole valja spremati za život uposte. To je lakše reći nego učiniti, ali s time se mora početi, a da se uzmognе s tim stvarima početi, potrebna je šira gradska samouprava. Gradske opštine moraju to učiniti. Mi ćemo morati dati svima gradovima autonomiju, kao i seoskim opštinama. Kad dobijemo sreske samouprave, onda kod celog sreza moramo stvoriti sistem, koji će biti kao u Češkoj. Ono što su Čeći napravili, nije niko drugi učinio nego njihova sreska autonomija. Država je naimenovala načelnika, ali je sres izabrao svoga tajnika i vodi sve svoje stručne škole. Kad načine domaćinsku školu, traže

od države da je pomaže. Kad je koji Čeh stvorio uslove za podizanje škole, imao je prava na državnu subvenciju.

Naše univerze.

Dolaze sad na red univerziteti. Mi tu možemo učiniti temeljite reforme: kod svakog univerziteta strogo lučiti znanstveni rad, seminar, Ovo što se zove pravnikički fakultet, ti dečki moraju ići na predavanja, na vežbe kod sudova, kao što idu studenti preparamisti u školu pučku da se vežbaju. Strahotna je ovakav sistem formalnih ispita. To je potpun mandarinat. To ne može biti. Treba pre svega: sudačka, proforská škola, lečnička škola. Ono što je danas kod lečničkih i tehničkih škola, to je dobro. Mesto srednjevekovnog pojma: univerzitski i akademski gradani, koji se tuku na akademске slobode, mora sve to da se uputi na privredu i praktički život.

Proti Orjuni, Srnao in političnemu strankarstvu učiteljstva.

Onda ovo što sam našao osnovano, promena velikih neće biti. Ja se moramo kružiti s ljudima, koje dobro, poznajem i koji će mi pomagati, inače me ne smeta niko, koje je stranke, apsolutno se za to ne brinem. Jedino u školi nesme biti dnevne politike! Učitelji, profesori ne mogu ići na javne i političke zborove, i onda mladež ne može biti ni u jednoj organizaciji, koja sebi arogira, prisvaja državne funkcije policije, kao Orjuna, Srnao! Ja ću još promisliti, i kdo bude u toj organizaciji, biće isključen! I sa univerzitetom! Svuda!

Ne sme biti organizacija, ki hoče fizično nadomešcati državo!

Ne može biti u organizaciji, koja hoće fizički nadomešavati državu, jer je to kontradikcija! On je s najplementitijom namerom ušao u te organizacije, — imá tamо najidealnijih ljudi, — al on sam sebe odgaja za antidržavnog elementa, jer ne priznaje da smo mi tako država da ne treba omladina da preuzima funkcije države. Ona će stiti ili progont frankovce ili radiceve, — premda je to danas nemoguće, — a to je nezdrava misao! Onaj cilj koji imaju, najidealniji je, ali je pogrešan.

Jugosloven je državni pojm, ki ne obstaja.

Jugoslovenskog naroda u smislu, kako hoće Orjuna ili druga politička frakcija, nema. Postoji jugoslovenska, naša ideja, i postoji jedno duhovno jedinstvo u narodu, hvala Bogu, svuda, ali nema ljudi u narodu samom, seljak, radnik, trgovac, koji veli: ja sam Jugosloven! To je državni pojam, jer nas svet ne zove Jugoslovenima nego Srbima, Hrvatima i Slovincima. To je prvo realnost, to je zakon i Ustav, i treće to je međunarodna naša situacija. Mi smo međunarodno Srbi, Hrvati i Slovinci. To je svaki jedno od toga, a nije sve u isti mah.

Oni pišu: Narod je zaveden, masa koju zavodi Pašić, Radić, Korošec itd. Te zavedene mase, mi smo njezin spasišljivi; ne valja šta hoće ona nego mi, i ono se mora nametnuti!

Kmet je bistvo naroda, on tvori državo, zato je suveren!

Čim dodemo na pojam da smo masa i nemamo naroda, onda je naše ujedinjenje anahronizam, onda naša država nema prava na opstanak. Onaj koji je državu stvorio, to je seljak srpski, hrvatski i slovenački, koji je drži porezom, mišicama itd., on je suveren. Ko toga suverena u najboljoj nameri ne priznaje, on je absolutista jedne i druge vrste, nije demokrat, i nijedna demokracija ne može praviti kompromis s idejama, koje su negacija narodne suverenosti.

In to dušo naroda se mora unesti tudi v prosveto!

Ja u ministarstvu prosvete, kao što sam rekao, hoću da radim ne samo s naslonom na radikalnu i seljačku stranku, a ja to mogu da zajedničku politiku sporazuma potpuno personalificiram i izvršim, nego inač neizrecivu volju i odluku da se oslonim na čitav naš narod, staro, mlado, muško i žensko, kao što sam kazao:

Ja u ministarstvu prosvete ne unosim samo svoju dušu, — i ja imam dušu — ja unosim dušu i našega naroda, a on je ima, i ona će pobediti!

PODPIRAJTE PROSVETNI SKLAD!

Paris, ki je največji varieté celo gostom-režiserjem inozemskih gledališč za kulture, ker tega policija ne dovoli. Po raznih varietejih se predstavljajo razne scene, kjer nastopajo lepe ženske v trikohih, kar je za esteta slednjič tudi estetsko. Seveda pa ne manjka tudi sumljivih beznic, kakor pri nas tudi ne in kadar so ljudje pijani izgubijo pamet, pa naj bo to že sredi Pariza, ali pa na kakem kmečkem žegnjanju — v bistvu pridemo povsed na isti račun. Razgrajačev, kakršnih smo vajeni pri nas, v Parizu ni. »Krokarji« morajo poiskati čisto svoje privatne prostore, če hočejo priti na svoj račun, kajti opolnoči pomečajo brez pardona vse goste na cesto. Takrat preneha tudi tramvajski promet in podzemski železnica. Ob pol eni uri pa dovažajo po tramvajskih relzah lokomotive od kolodvora ogromno množino živil na tržnico, kjer se začne promet že ob dvej zjutraj.

Na Eifelovem stolpu pregledamo ogromnost Pariza. Veličasten je pogled na morje hiš in palač z lepimi zelenimi oazami vmes. Z daljnogledom motriš gibanje milijonskega mesta in v mislih poletiš v našo veliko Ljubljano, ki je hipoma ponižana na majhno provincialno mestece, pa četudi ima tramvaj, 4 avtobuske in celo bar... Stolp je visok kar-kor Šmarna gora in gori se danes večne hodi, ampak vozi po vzpenjači. Tudi v stolpu je opaziti podjetnost. V prvem

nadstropju je velik restavran, v drugem kavarna, prav na vrhu pa prodajajo razne spominke in okrepčila. Če te je volja čakati 5 minut, te karikist hitro karikira za 5 Fr.

Zopet smo po triurnem obisku na Eifelu prišli na sigurna zemeljska tla. To pot ne gremo k našemu Srbijancu na kosilo, ampak jo mahnemo v drugi restavran, ki je bliže. V prvo nadstropje gremo — zasedemo odkazani prostor. Človek ne potrebuje jelovnika, ampak kar čaka, da nosijo in nosijo. Potem odriješ 5 ali 6 frankov za celo pojedino, strežajki pa 10 p napitnine in se umakneš drugim, ki že čakajo na tvoj prostor. Kaditi v restavrih ni dovoljeno in zato je atmosfera v njih tudi veliko bolj znosna kakor po kranjskih oštarijah, kjer se včasih skozi dim komaj vidi.

Jedna marljiva, svestrana i vrlo plodna radenica — naša drugarica.

(Dalje.)

1. 110 igara za mladež; 2. Izklice iz svjetske književnosti; 3. Naša omladinska literatura; 4. Dječja psihologija danšnjega vremena; 5. Iz moga albuma: psihološke fotografije; 6. Poljsko cveće: Narodne pripovedke iz Herceg-Bosne;

S. MROVLJE:

Še o učiteljski izobrazbi.

V zvezi naj bodo tudi izobraževalni tečaji (bodisi dramatski, glasbeni itd.). O važnosti teh znanosti bi bila vsaka beseda odveč. Specialno te tečaje bi lahko obiskovali tudi učiteljski kandidati. Od učitelja pričakujejo kulturna društva, da bodi igralec (režiser), pevec (pevovodja) itd., in ti tečaji bi ustrezali željam podeželskega ljudstva, ker ravno temu delu naroda je treba kultura, ker je treba v prvi vrsti izobraževati kmetsko ljudstvo, ne vse sile izčrpavati pri inteligenči po mestih!

Isti razvoj se opaža tudi pri obrtno-nadaljevalnem šolstvu in v manjši meri tudi porastek trgovske-gremjalnih šol. Treba bo zopet za to usposobljenih učiteljev!

Tečaji, ki bi uspostavljal učitelja za te šole, bi bili nujno potrebeni! — Če se ne morem, je bil tak tečaj pred 4 leti (l. 1912. zadnji — Uredn.) in mi ga sedaj nestrpno pričakujem!

Na sedežih više pedagoške šole bi bila knjižnica, ki bi res vstrežala svojemu namenu. Vsebovala bi vse najnovije pedagoške knjige, bodisi v češkem, nemškem ali drugem jeziku, katerih v našem jeziku tako pogrešamo. Množile bi se prestave, ki bi našle pri organizaciji založnika.

To bi bile naše želje poleg mnogih drugih, ki jih narekuje in bo narekoval čas za učitelje po usposobljenostem izpitu za ljudske šole.

Preostane nam še glavno vprašanje, od česa smo se preveč oddaljili? To je izobrazba učiteljskega naraščaja!

Bodimo odkriti in priznajmo, da v tem vprašanju nismo opazili nikakega napredka.

Spominjam se, ko smo maturirali pred štirimi leti, je bil govor že o razširjenju učiteljišča za V. letnik, a je še sedaj pri starem.

Kako bodo merodajni faktorji reorganizirali učiteljišča, ie zelo kočljivo vprašanje. Brezdvomno pa mora biti pri tem vprašanju soudeleženo v prvi vrsti izkušeno učiteljstvo.

Kakor pravi dopisnik v zadnjem »Učit. Tovarišu«, so ukinili v Nemčiji učiteljišča in za učitelje se pripravljajo abiturienti srednjih šol v nadaljnjih dveh letih, kar imenujejo v Češkoslovaški »Pedagoško akademijo«.

Eno je gotovo, če ne pride do druge reforme, da bo moralno učiteljišče se

H. VAUDA:

Par opomb k novopredpisani oceni učencev.

Do leta 1921. smo v vseh šolah imeli uvedeno redovanje učencev glasom § 87. dokončnega šolskega in učnega reda s petimi redi. Dne 13. aprila 1921 je poverjenštvo za uk in bogočastje v Ljubljani odredilo redovanje po štirih redih in s tem torej reduciralo prvotno redstvo redov za eno stopnjo. S to od-

7. Meanderi: Knjiga kevica; 8. Razgovor cviječa: narodne priče; 9. Intelektualni i moralni razvitak djeteta od G. Kompejeza (prevod s franc.); 10. Kako bi valjalo urediti izložbu narodnih radiov; 11. Naše kevice prilog psihologiji; 12. O preporod hrvatske vezilačke industrije; 13. Hrvatska čitma; 14. O razvitku tekstilne ornatimentike u Hrvata i Srba; 15. Gradja za tehnološki rječnik ženskog ručnog rada; 16. O renesansi naše vezilačke umetnosti; 17. Katalog narodopisne zbirke trgovacko-obrtniškog muzeja u Zagrebu (u više jezik); 18. Hrvatski narodni vezovi; 19. Narodno tehničko nazivlje; 20. Album srpskih vezova; 21. Katalog zemaljskog umjetničkog-obrtnog muzeja u Zagrebu (u više jezik); 22. Mali album hrvatskih vezova (za osnovne škole); 23. Hrvatske jelice: narodne priče; 24. Srpski narodni vez i tekstilna ornatimentika. (Originalna monografija na osnovu istorijskih dokumenta); 25. Mlada učiteljica, roman; 26. Hrvatski narodni vezovi; 27. Božičnice; 28. Srpskinja: njezin život i rodna umetnost do danas; 29. Zabučna vad, njezin kulturni razvitak i njezina nazaja dobroj djeci u slobodnoj Jugoslaviji; 30. Recenzije i prikazi; 31. Bijelo roblje (problem prostitucije). — 1. Erotische Einschläge in den Stickornamenten der Serben; 2. Das Hemd im Glauben und in den Sitten der Südslaven; 3. Eine Frauenschürze bei den Südslaven; 4. Der Web-

stuhl im Zauberlauen der Südslaven; 5. Handtuch und Goldtüchlein im Glauben, Brauch und Gewohnheitsrecht der Slaven; 6. Die Brautnacht im Glauben, Sitte, Brauch und Recht der Völker; 7. Die Nachgeburt im Glauben der Völker; 8. Fruchtbarkeitzauber; 9. Von den Muscheln und Schnecken; 10. Von der Niederkunft in Brauch und Glauben; 11. Erotik und Skatalogie in der südslavischen Küche; 12. Das Guslarenlied; 13. Bei der Zauberin Hanuša Fatima, einer Zigeunerin aus Gorica; 14. Bei Hodschka's Zauberverschreibungen; 15. Musik und Gesang bei den Südslaven. Sve su nove knjige izašle u Leipzigu, osim poslednje, koja je tiskana u Berlinu. Prošle godine sklopila je ugovor sa nemač. izdavačkom knjižarom u Drezenu, da napiše kulturnu istoriju Južnih Slavena.

Mnogo radova ima v časopisima: »Školski vjesnik« (Sarajevo), »Napredak« (Z

je bil izbacnjen istotako 4. red (nelična) ter v isto stopnjo pritegnjen bivši 5. red »nemarna« z novim izrazom »površna«.

Ob izidu te naredbe je marsikje zavrsalo, to pa v prvi vrsti zaradi že navedenega, odpravljenega reda »komaj zadostno« v napredku. Bilo je res nemiseln, v štiristopni oceni predzadnji red, n. pr. v pridnosti in napredku označiti z »zadostno«, torej z lepo pozitivno donečim izrazom, dočim bi predzadnja stopnja naj že bila pomanjkljivost, deloma že negativnost v uspehu. Skok od »zadostno« na »nezadostno« je prevelik; ta prehod je poprej dobro tvoril 4. red »nestanovitno« (v pridnosti) in »komaj zadostno« (v napredku). Tudi je reduciranje ocenjevalne lestve na štiri rede povzročilo v administrativnem oziru precej težkoč, n. pr.: imel si kot šolski upravitelj novopredpisane odpustnice in spričevala, pa je prišel po duplikat odpustnine ali po zadnje šolsko spričevalo nekdanji učenec, morda že star možakar, ki je kot javni nameščenec ob prevedbi nujno rabil odpustnico, ker je svojo prvotno odpustnico izgubil itd. To je bilo »prijetno« delo, primerno v reducirani smislu prenašati rede iz starih imenikov na sedanje odpustnice. Red »ena« je lahko mirno ostal »ena«. Tudi red »pet« (za šolsko spričevalo) je nedogovorno prevzel ulogo novega reda »štiri«. A z redi med »ena« in »pet« pa niso bile male težave. Marsikdo si je morda pomagal s tem, da je v takih slučajih uporabljal stare tiskovine šolskih

naznanih, ako je iste imel še v zalogi in ako si je upal iste uporabljati kljub odrejeni uvedbi novih tiskovin. Zopet drugi si je morda pomagal na ta način, da je pri redovni lestvici naredil potrebne popravke oziroma opombe. V vsakem slučaju pa je eden kakor drugi bil v zadrugi in težavi.

Sčasoma smo se »hočeš, nočeš, moraš« — kakor pri vseh sličnih odrejenih »iznajdbah« sprijaznili s to šolsko oceno. Dobili smo izkaze o šolskem napredku, odpustnice in spričevala, tiskana z omenjeno ocenjevalno lestvo ter po isti sedaj uradovali že čez štiri leta. Sedaj pa nenadoma, kakor »strela z jasnegga neba«, udari med to naše delo nova odredba O. N. br. 49.024 z dne 5. septembra 1925 že s šolskim letom 1925/26. menda z namenom toliko hvaljenega »poenotenja« uvedlo novo oceno učencev na učiteljičih, meščanskih in osnovnih šolah. Srednje šole so namreč dobine slični odlok že 24. avgusta t. l. in seveda — kar velja ondi, morajo najmanj presteti tudi osnovnošolski učitelji. Ali še več: Kar velja za zapadno-evropske, nam »naklonjene« države, to iz vračane naše naklonjenosti mora obveljati tudi v naši državi.

Ob tem odloku med nami ni več zavrsalo, oziroma le malo. Spričo dežajočih sprememb, ki nas kot odloki in odredbe sedaj obiskujejo, smo postali že nekam apatični, vendar ni na mestu, da molčimo popolno. (Dalje prih.)

Gibanje učiteljstva in prosvete v drugih državah.

Iz Čehoslovaške.

E. Š.:

—č Kandidature učiteljstva na Českem. Čehoslovaška delavska socialdemokratska stranka je kandidirala 21, socialistična 58, zemljedelniška 35, narodna demokratska 38 učiteljev. Na prvih mestih je bilo v celoti 15 učiteljev. Več tisoč učiteljev ni strankarsko organiziranih, od tod mala navedena številka.

—č Likvidacija Pedagoškega zavoda J. A. Komensky. Radi te je pridobil ZUS del muzejskih zbirk, v celoti 5028 komadov, in sicer iz oddelkov: »Učni pripomočki«, »Naravstvena vzgoja«, »Stavba in higiena šol«, »Veliki naši možje-učitelji«. Za definitivno instalacijo bo treba ca 30.000 Kč.

—č Smernice ZUS deželnemu šolskemu svetu za učit. restrikcijo. V prvi vrsti so bili restringirani nekvalificiranci, dalje z rojstno 1. 1864. in starejši, mlajši

pa le oni, ki so izrekli tozadnovo željo, ali pa učitelji z večjim imetkom. — V poštev so prišle tudi učiteljice, poročene z uradniki ali učitelji, ki so najmanj v VII. čin. razredu in imajo več kakor 10 službenih let ter pravico do pokojnine.

Iz Poljske.

—pol Za slovensko učiteljsko zvezo. Glavna uprava Zveze poljskih učiteljev se je obrnila s posebnim pismom na Udrženje Jugoslovenskega Učiteljstva ter je pri tej priliki predlagala, naj bi se navezali čim ozji stiki med našimi in poljskimi učitelji, s čimer bi se mnogo doprineslo za izboljšanje kulturnih in političnih odnosov med Poljsko in našo državo. Glavna uprava poljske učiteljske zveze je naše učiteljsko udruženje obenem obvestila, da je v Pragi in Sofiji, pa tudi v Moskvi, sprožila misel, naj bi se ustanovila Slovenska učiteljska zveza. Zaradi tega poziva tudi jugoslovenske učitelje, naj v tej akciji podpro svoje poljske tovariše.

Ves ta dan bo v znamenju Rdečega križa, to je v znamenju milosrčnosti in dela za druge.

V Ljubljani, dne 24. nov. 1925.

Fran Gabršek.

Neodrešeno ozemlje in obmejno šolstvo.

—r Omiljenje protislovenske politike na Koroškem. Koroški deželni zbor je razpravljal o nujnem predlogu socialnodemokratskega deželnega poslancu Zeinitzerju, po katerem naj bi se za proučitev pritožb slovenskega prebivalstva Koroške o pravnih razmerah v jezikovno mešanih krajih Koroške in o šolskih razmerah imenovali dve komisiji iz deželnih poslancev, ki bi proučili vse te pritožbe ter stavili deželnemu zboru predloge za odpravo nedostatkov. Ta nujni predlog je bil soglasno sprejet. V obeh komisijah, ki sta enakopravni odborom deželnega zabora, sta zastopana slovenska poslanca. Komisiji glede šolstva predseduje dež. glavar Schumi.

2. z manifestacijo (sprevodom) v večjih krajih, ako to dopuščajo krajevne prilike in vreme;

3. s prireditvijo popoldanskih ali večernih koncertov in zabav za širše občinstvo, odnosno za starše.

Ako je v kakem kraju več šol, se bodo šolske akademije vršile posamezno, a sprevod, koncert in zabava skupno. Tudi šolska deca bo po svojih močeh prispevala, četudi z najmanjšim darom, bodisi v denarju ali v obleki ali s čim drugim v zmislu našega programa potrebnim tovarišem svojega razreda, svoje šole ali svojega kraja.

Tovarišu. Razprave so izšle 1. 1908. kot ponatisk v posebni brošuri pod naslovom »Šolska reforma«. Spis temelji na najmodernejših principih šolske reforme in je še danes aktualen, ker bazirajo načela na temeljih najširše in najgloblje demokracije. Ker smo pred uveljavljenjem modernih načel prosvete v šolskem zakonu, želimo, da bi se tudi v praksi izvajala moderna stremljenja v šolstvu. Novi g. šef je lahko uverjen, da bo za temelje, ki jih je razvil v citiranem spisu, našel vedno mnogo razumevanja in opore tudi pri slovenskem učiteljstvu.

— Laskave izjave g. ministra prosvete St. Radića pri posetu v Ljubljani o slovenskem šolstvu in učiteljstvu. Na shodu je g. minister podal sledeči izjavo: »Slovence se mora staviti za vzgled. Učiteljstvo imate dobro, celo o klerikalnih učiteljih so mi poročali, da so dobr. Vaše osnovne šole so najboljše v državi, ravno tako vaše srednje šole. Univerza se, kakor vidite, lepo razvija.« — Po shodu je g. minister posetil več ljubljanskih šol, kjer so mu na uraden poziv velikega župana predstavili učiteljski zbori. Nekemu šolskemu upravitelju je minister g. Radić izjavil: »Že desetletja zasledujem razvoj slovenskega šolstva in sem spoznal, da so bili Slovenci vedeni Čehi na jugu.«

— Za 32-letno službeno dobo. »Jutranji list« piše v članku »Ministarstvo prosvete i dvanaestine«: »Nastavnici u svim pokrajinama osim u Hrvatskoj, Slavoniji i Srijemu imaju pravo na penziju nakon 30 godina službe, dok u gornjim pokrajinama imaju to pravo nakon 35 godina, a učitelji nakon 32 godine. Ministar prosvete predlaže, da bi nastavnici u Hrvatskoj i Slavoniji i Srijemu dobili ista prava kao i njihovi kolegi u drugim pokrajinama, pošto imaju i iste dužnosti. U tom pogledu predložen je slijedeči amandman: »Stav 2. člana 72. zakona, u srednjim školama o pravu na penziju direktora i profesora, proteže se na cijelu zemlju.« — Kakor znano, je z zadnjimi dvanaestinami za leto 1925. v čl. 50. osporena 32-letna službeno doba učiteljstva, ker nj učiteljstvo izrečeno navedeno v tem členu. Opozorjamo tem potom Izvršni odbor UJU na gornje korake ministrska, posebno ker v gornjem predlogu ministrska ni omenjeno osnovnošolsko učiteljstvo.

— Disciplinarni senat za učiteljstvo. »Jutranji list« poroča, da je ministarstvo prosvete za finančni zakon o dvanaestinah stavilo sledeči predlog: »U pogledu činovničkog zakona u članu 169. izrično se navodi, da disciplinarni stvari sprovide upravnim sudovim. Kako te medjutim bilo regulirano kod velikog župana kar nosno povjerenstvo za nastavnike osnovnih škola, to bi se donekle moglo dopustiti da nastavnici osnovnih škola u disciplinarnom postupku spadaju pod ta povjerenstva, dok nastavnici srednjih škola na nikakav način ne mogu spadati pod te sudove i ta povjerenstva. Na njih je bio naredbenim putem 1923. godine protegnut zakon o karnosno odgovornosti službenika kod županijskih i kotarskih oblasti iz 1886. godine. Taj se zakon više ne primjenjuje ni na političke činovnike. Zakon koji je donešen imao bi sada da vrijedi za nastavnike srednjih škola. To vrijedi za Hrvatsku i Slavoniju. U zakon o srednjim školama u članu 66. govori se o disciplinarnom postupku za nastavnike u Srbiji i Crnoj Gori. U jednom jedinom slučaju govori se o disciplinarnom postupku u Dalmaciji i Sloveniji. A isto tako su oskudne odredbe u Bosni i Hercegovini. S tega je predložen slijedeči amandman: »Član 85. zakona i član 12. o dvanaestinama za april-juli, kojim se tunaci član 40. zakona o državnim činovnicima i ostalim službenicima gradjanskog reda u pogledu disciplinarnih krivice, odnosi se i na nastavnike osnovnih i srednjih škola.«

— Depolitizacija prosvete in učiteljstva v Sloveniji. E. Demetrović piše v zagrebškem »Jutranjem listu« od 24. t. m. sledeče: »Mislim, ako je gospodin Radić izrekao apsolutnu istinu, da država ne spada ni u Hanao ni u Srnao ni u Orjunu, onda to pogotovo vrijedi za učiteljstvo i to za učiteljstvo v Sloveniji. Ako se je mogla provesti pod novom odlučnem upravom depolitizacija pošte u Sloveniji, tad se to može i mora provesti medju učiteljstvom. Za vremena izbora dolazilo je v Sloveniji, a pogotovo v Štajerskoj, do sukoba izmedju čitavih sela i učitelja, jer su sela zastupala

drugo političko mišljenje, a učitelji ostavljajo škole i preko djece terorizirao roditelje za svoga kandidata. Bilo je i slučajeva štrajkova. Kakva je to nastava, gdje nema harmonije izmedju škole, djeteta i roditelja? Moderna nastava nastoji približiti ova tri faktora, a pogotovo je to važno na selu, kada se znade, da je velik dio seljaka još uvijek smatra svojim nepotrebnim teretom.«

— Stetje službene dobe in naknadno izplačilo pripadajočih službenih prejemkov primorskim učiteljem-beguncem. V tej zadevi je podvzelo naše poverjeništvo akcijo, da se ustreže upravičenim zahtevam prizadetih tovarišev in tovarisic. Na naš poziv se je odzvalo 17 naših članov in članic in poslalo potrebne podatke. Več članom smo moralji njihove vloge vrniti v izpopolnitve in zaradi pomanjkanja dokumentov (odpustilnih dekretov). Nekateri člani takega dokaza niso mogli navesti, zato ne spadajo v predmetno akcijo, ki se tiče samo onega učiteljstva, ki je bilo prisiljeno zapustiti svoje prejšnje službeno mesto v Italiji in tudi lahko predloži tak dokazilni dokument (nepotrditev v službi, zavrnjena opcija). Iz navedenih vzrokov se je zadeva nekoliko zakasnila. Sedaj pa je poverjeništvo izdelalo točen seznam s potrebnimi podatki in poslalo ves ta material s spremno vlogo potom g. ministru dr. Žerjava narodni skupščini, odboru za molbe in žalbe. G. minister je že svoječasno obljubil, da bo interveniral v tej zadevi ter smo uverjeni, da bo storil, kolikor je v njegovih močih, da se stvar ugodno reši za prizadete. O nadaljnem poteku zadeve bomo poročali.

— Rodbinsko slavje. Dne 29. t. m. slavita v Vučji vasi v domačem krogu srebrno poroko tov. Fran Cvetko, sreski šolski nadzornik v Murski Soboti in njegova soprga tovarišica Alojzija. Freuenfeldova. Vrlima našima članova kličemo: na mnoga leta!

— Društvo učiteljev glasbe v Ljubljani pošilja z ozirom na našo zadnjo priponomo glede prenočišč dopis, v katerem trdi, da je oddalo osebne prošnje za vse učiteljstvo vsem upraviteljem osnovnih in meščanskih šol. Pomotoma je izstala le šola na Prulah in menda Cojzova cesta, ker urednik, ki je tudi upravitelj, ni prejel okrožnice. Ko smo prejeli članek tov. Ceruta, smo se osebno obrnili do posameznih tovarišev in niti eden ni vedel povedati kaj o teh okrožnicah. V dolžnosti smo si steli to pripomniti k članku tov. Ceruta, da se ne bo v javnosti sodelovalo napačno o ljubljanskem učiteljstvu. S tem je za nas zadeva končana, ker naša pripomba ni vsebovala ničesar slabega in ničesar žaljivega in smo dovolj dokazali, da smo stremljenje zборa podpirali. — Uredništvo.

— Nabiralcu naročnikov »Zvončka« naj nam preostale izvode 1. in 2. številke »Zvončka« nemudoma plačajo ali pa vrnejo, ker imamo mnogo povpraševanja po teh zvezkih, ki so nam pošli. Na naš poziv v zadnji številki »Učit. Tovariš« se ni oglasilo dovolj naročnikov za 1. številko »Zvončka«, zato je ne bomo ponatisnili, ker bi bila predraga.

— Otvoritev nove šole na Žvirčem pri Žužemberku. V nedeljo 15. t. m. je bila slovenska otvoritev novega šolskega poslopja na Žvirčem pri Hinjah. K slavensosti se je zbral poleg uradne komisije skoraj polnoštevilo učiteljstvo žužemberškega sodnega okraja, zastopniki občine in mnogo občinstva. Po maši so odšli vsi udeleženci pred novo šolo, kjer je sreski poglavar g. Dr. Svetek proglašil otvoritev šole, podal g. upraviteljci ključe in povabil vse občinstvo k ogledu. V lično okrašenem razredu so nato domači otroci podali nekaj dobro uspelih deklamacij, nakar se je predsednik krajnega šolskega sveta gosp. Plut zahvalil vsem, ki so kakorkoli pripomogli k lepi stavbi. Potem je sreski nadzornik tov. Matko v krasno zasnovanem govoru podal jasno sliko važnosti nove stavbe in se zahvalil domačinom za njih trud in požrtvovalnost. Vsi navzoči so nato za-

ARGUS	je naš najboljši informacijski zavod
ARGUS	ima v vseh mestih svoja poverjeništva
ARGUS	daje informacije o vsem, zlasti pa o finančnem stanju denarnih zavodov, trgovsko-industrijskih podjetij in privatnikov
ARGUS	ove informacije so vsikdar točne izčrpne in hitre
ARGUS	se nahaja v Vuka Karadžića ul. II. Beograd
ARGUS	ov telefon je 6-25, a brzognavni naslov Argus

Obdarite deco s knjigami iz založbe Učiteljske tiskarne!

peli himno »Bože pravde«. Cerkveno blagoslovilje šole je odpadlo, ker je hinksi župnik v zadnjem hipu odgovoredal sodelovanje v protest, ker žužemberški dekan radi kazni ne sme več poučevati na šoli na Dvoru. Mašo je imel zato polomski župnik, ki pa blagoslova ni smel izvršiti. — Stavba je zelo lepa s prostorno, svetlo učno sobo in lepim, družinskim stanovanjem. Stoji na mali višini nad cesto in je tudi njen vnanje lice z betonskim stopnjiščem spredaj nadve krasno. Veljala je 450.000 Din in bo stroške krila cela žužemberška občina, ki je zelo velika.

— **Uradniški zaostanki in razlika na plači.** Nedavno so nekateri listi objavili vest, da morajo vsi državni uradniki, ki imajo pravico na izplačilo kakih prejemkov, prijaviti te terjatve tekom treh mesecov, da ne zastarajo. Ker ta vest ni točna, je razposlala delegacija ministra finanč v Ljubljani okrožnico, v kateri opozarja, da se vse državne obveznosti, ki so nastale po 1. apralu 1925. v okviru razpoložljivih sredstev izplačujejo iz kreditov tekočih proračunskih dvanajstin, dočim so se starejše terjatve prijavile v svrhu otvoritve kredita po partiji 55. kot državne obveznosti iz prejšnjih let generalni direkciji državnega računovodstva. Ko ta otvori potreben kredit, se likvidacija teh obveznosti postopoma izvrši. Vsled tega je vsaka naknadna prijava ali intervencija nepotrebna in bi izplačila tudi ne mogla pospešiti.

— **Učiteljski dom v Mariboru.** Društveno vodstvo prosi ona učiteljska društva, ki še niso poravnala članarine za tekoče leto, da to v kratkem store. Udina znaša 10 Din od vsakega člana. Dalje prosi predsedništva vseh učiteljskih društev mariborske oblasti za seznam članov, ki so plačali udinu za Učiteljski dom. Rabi ga, ker je treba voditi natancno evidenco darovalcev in plačajočih članov, da ne bode pozneje mogel društva izkorisčati kakšen »zastonjkar«.

— **Na prodai je več celih letnikov** »Zvona« in »Planinskega Vestnika« ter tudi posameznih številk, potem nekaj posameznih številk »Slovenskega Glasnika« in »Slovana«. Natančneje pri »Tovariševi« upravi.

— **Oglas.** Po novem učnem načrtu so uvedena na naše osnovne in mešanske šole ročna dela kot obvezen predmet, za uspešnost poduka neizvežban učitelj gotovo ne more jamčiti, navodil in knjig pa nimamo. Iztaknil sem na Češkem 6 knjig z okoli 2000 predlogami za pouk deških ročnih del. Za razumevanje ni pogoj znanje češčine, zakaj slike nam povedo postop in vse kar je potrebno od začetka do izgotovitve posameznih predmetov. Gosp. ravnatelj Alojzij Novak je knjige pregledal, naročil za svojo šolo in jih vsakomur toplo priporoča. Kdor želi naročiti, nai to z dopisnico javi podpisnemu, ki bo naročila oskrbel naravnost od založništva na Češkem. Vseh šest del s predlogami stane okoli 450 Din. Naročila spremjam do 1. decembra t. l. Albin Lajovec, ravnatelj.

— **Usposobljenosti izpit za osnovne šole** so se vršili pred izpraševalno komisijo v Mariboru pod predsedstvom g. ravnatelja Matije Pirca v času od 3. do 14. novembra. Izpit za osnovne šole so napravili: gg. Vidmar - Kvac, Pečarič Boris, Ferenčak Edo, Peunik Erna, Živko Alojzij, Macarol Rudolf, Serajnik Zlatka, Vrabl Anton, Kotnik Franc, Straus Milan, Rainer Dragica, Drofenik Stefanija, Štobel Miroslav, Puncer Maria, Schwarz Angela, Golež Albina, Ramšak Marija, Povh Vaclav, Ocvirk Angela, Pertl Anica, Čonč Karolina, Karba Milica, Šetina-Kandus Marica, Vrečko Marija, Župevc Slavko, Puhr Drago, Planinc Gizela, Taufer Vida, Laznik Celestina, Senica Anton, Kodrič Stanko, Tomažič Maks, Žigart Avgusta, Robnik Katarina, Vobovnik Elizabeta, Štukelj Vida, Setinc Marija, Gorup Alfonz, Kos Marija, Scheithauer Ema (z odliko), Kocbek Alojzija (z odliko), Aleksic Tezrejza, Bezjak Marija, Roškar Milka, Kolnik Elizabeta, Janež Lucijan, Hauptman Angela, Gorup Ljubomir, Miklavc Franjo, Podvršnik Anton, Bračič Olga, Nabergoj Danilo, Čepe Otilija (z odliko), Amalietti Viktorija, Kocuvan Milan, Strašek Mara, Farazin Lovro, Babič Lipčič, Selak Kristina, Požar Hilda, Menič Franc, Tomovič Vlasta, Kralj Marija,

Cujnik Gabrijela, Mulej Vida (z odliko), Tičar Marija, Košutnik Silvester, Zidanšek Mara, Konečnik Zmago, Seško Anton. — Dopolnilni izpit iz nacionalne skupine je napravila ga. Marija Bačić (Štrajher). Trije kandidati (kandidatinje) so bili reprobirani.

— **Usposobljenosti izpit za osnovne in mešanske šole** so se vršili pred izpraševalno komisijo v Ljubljani pod predsedstvom g. ravnatelja Antona Doklerja v času od 6.—16. novembra. Izpit za mešanske šole (2 sk) je napravila s. Justina Koncilja. Za osnovne šole so bili usposobljeni: gg. Benedič Janko, Bizjan Franc, Bohinc Leopold, Bratok Rudolf, Čuk Ladislav, Dolinar Zdenko, Gerlanc Bogomil, Grom Milan, Jančigaj Stane, Justin Ciril, Petelin Albin, Puš Ludovik, Rihar Rafael, Rott Gotard, Stopar Ivan, Valjavec Franc, Vončina Josip, s. Aljančič Ana, Ambrožič Roza, Andrejka Katarina, Benedič Vida, Berce Ana, Berce Darinka, Bolha Roza, Brežnik Jožica, Čuk Zora, Dokler Bogdana, Faganel Miroslava, s. Fajdiga Olga (z odliko), Fajdiga Vida, Gregorič Romana, Hočevvar Karla, Janežič Doroteja, Jeglič Ana (z odliko), Kavec Marija, Kavšek Franja, Kemperle Ljudmila, Kordiš Matilda, Kozjek Ana, s. Kuhar Elizabeta, Kunc Marija, Kuželj Frančiška, Lapajne Erna, Lenč Ivana, Mazelj Matilda, Mežan-Gogala Irma, Mihičič Hilda, Miklavčič Ema, Milavec Josipina, Pavčič Danica, Peterlin Marija, Pirnat Terezija, s. Pestotnik Marija, Podboj Marija (z odliko), Pogačnik Vida, Puceli Ivana, Rajš Magda, s. Sagadin Ivana, Sojar-Kaswinska Stefanija, Svetlič Ana, Šumer Marija, Šuligoj Elizabeta (z odliko), Schwicker Jerica, Šušteršič Frančiška in s. Toplak Antonija. Izpit iz srbohrvaščine za osnovno šolo je napravil Tončič Franc. 3 kandidati so med izpitom odstopili, reprobiranih je bilo 8 kandidativ.

— **Darovi Jugoslovenski Matici.** Na poslovilnem večeru gdč. Jožice Premrovove v Šmartnem na Pohorju, ob priliku njenega sprejema na višjo pedagoško šolo v Beogradu, so darovali v prid »Jugoslovenske Matice« v Mariboru: gdč. Premrov Jožica 10 Din, Tite Ljubica 10 Din; gg.: Puceli Ivana, Rajš Magda, s. Sagadin Ivana, Sojar-Kaswinska Stefanija, Svetlič Ana, Šumer Marija, Šuligoj Elizabeta (z odliko), Schwicker Jerica, Šušteršič Frančiška in s. Toplak Antonija. Izpit iz srbohrvaščine za osnovno šolo je napravil Tončič Franc. 3 kandidati so med izpitom odstopili, reprobiranih je bilo 8 kandidativ.

PROSIMO POROČIL O PROSVETNIH DRUŠTVIH ITD.

— **V šolskem okraju Gornja Radgona:** Apače, Sv. Duh, Sv. Jurij ob Ščavnici, Lokavec, Ščavnica.

— **V šolskem okraju Kamnik:** Blagovica, Brdo, Čemšenik, Domžale, Golo, Gozd, Jarše pri Domžalah, Krtina, Motnik, Peče, Sela, Skaručna, Špitalič, Sv. Trojica, Vranja, Vrhopolje, Zlatopolje, Češnjice, Št. Ožbalt, Mekinje.

— **Ostale šole, ki nam še niso posiale seznama in od katerih še želimo podatkov, priobčimo v prihodnji številki.** Poslužite se frankirane dopisnice, ki je priložena ceniku!

Zopet izpremembe . . .

— **Upokojitev šolskih nadzornikov na Hrvatskem.** Vršilec velikožupanskih poslov v Zagrebu je prejel od prosvetnega ministra Radića brzojavko, da naj se do nadaljnega rešijo službenih poslov na prosvetnem odseku zagrebške oblasti šolski nadzorniki: dr. Branko Tkalcic, Milan Štimac in Ambrož Pestiček.

— **Premeščen je odličen član Jugoslov. Sok. Sav.** tov. Bogunović iz Zagreba v Skoplje.

— **V karlovački oblasti** je odstavljen oblastni inspektor g. Srnić. Baie se isto zgodi v Splitu.

Naša gospodarska organizacija. GOSPODARSKI PROGRAM UČITELJSKEGA KONVIKTA.

Trgovce in tvorničarje opozarjam, da U. K. posreduje pri dobavah vseh šolskih in zasebnih potrebi proti malenkostni odškodnini v društvene namene. Ponudbe je priglasiti na »Dru-

štvo za zgradbo Učiteljskega konvikta s sedežem v Cerkljah pri Kranju.

Janko Štefe, **Josip Lapajne,**
tajnik. predsednik.

PRVE SMREKE

za Učiteljski konvikt so padle. Dal Bog, jih še stotero!

Lapajne-Vidic.

— **g Učiteljski dom v Mariboru.** Dara-

ria: Učenci osnovne šole v Št. Vidu pri Ptiju za urnike Kolinske tovarne v Ljubljani 41.75 Din; učiteljstvo deške mešanske šole v Mariboru namesto vence na grob rajnega Martina Vodenika, šolskega upravitelja v Mariboru 120 Din; Josip Purkart, šolski upravitelj v Št. Ilju pod Turjakom, ob Martinekovem godu kot Vodenikov kamenček U. D. I obveznico 7% državnega posojila à 100 Din (IX. 1922); Poldi Baudekova, učiteljica na Vinici, v spomin tov. M. Vodenika 10 Din; Simon Vodenik, učitelj v pok. v Mariboru, namesto šopka na grob umrela železniškega uradnika Dragotina Čeha 50 Din. Za spominsko ploščo U. D. (Martin Vodenik): deška osnovna šola IV. v Mariboru 80 Din; Molan Marija, učiteljica na Pobrežju 10 Din; otroški vrtec III. v Mariboru 20 Din. — Nekateri mariborske šole se še niso odzvale vabilu k prispevku za spominsko ploščo Martinu Vodeniku; prosim, da to store naknadno, da bo znesek 1000 Din poln. — Vsem darovalcem iskrena zahvala! — M. Kožuh, blagajnik.

— **g Dohodki brez stroškov** v prid Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani.

1. **Kosmos** — učilo za mehaniko, akustiko in nauk o toplosti, ponazorjuje s 675 poizkus vse pojavne od najenostavnnejšega do najkomplikiranljivejšega prirodnega zakona oziroma njegove uporabe na raznih strojih in instrumentih. Cena 46 M.

2. **Kosmos** učilo za elektrotehniko vsebuje 36 raznih delov in omogoča s 365 poizkus ponazoritev slikevne delovanja magnetičnih in električnih sil in njih uporabo na vseh obstoječih iznajdbah (brzojavš lahko iz sobe v sobo, dinamo, transformator, kratek stik, brezžični brzojav, telefon i. dr.) Cena 26 M.

3. **Kosmos** — učilo za optiko ponazorjuje z 280 poizkus vse svetlobne pojave (projekcijski aparat, mikroskop, daljnogled, periskop, spektroskop, kaleidoskop, fotografijo i. dr.) Cena 22 M.

Vsa učila nadomeščajo nad 1200 dragih aparatov. Konviku je tvrdka dovolila najnižjo ceno, za posredovanje pa še 20% provizije.

4. **Kmetijska družba** je izjemoma dovolila po Konviktu naročenim učilom (brez trokarjev, požiralnikovih cevi ne bi smela biti nobena kmečka šola) tovarniške cene, ki jih izkazuje v »Kmetovalcu« in še 10% popusta.

5. **Solska lekarna** je najpotrebljnejše učilo za zdravstvo in varstvo šolske mladine. Stane le 350 Din, dočim bi samo medikament brez omare v javni prodaji veljali nad 400 Din.

6. **Dobavo smrek** prevzemamo za »Bohlonej« brez popusta.

Vsa navedena učila se lahko razmnožuje tudi izven šole. Dijakom srednjih in mešanskih šol omogoča »Kosmos« lastno eksperimentiranje, opazovanje, sestavljanje in uporabo prirodnih sil. Proči z igračami!

Solsko lekarno uvedite v hišo slikevne razumnika!

Zemljevidov kamniškega okrožja in planin imamo v zalogi še več tisočev. Cena 7.50 Din vendar ni previsoka

za šestnajstkratni tisk tako lepega dela našega tovariša Dimnika.

Manufaktura Ivana Kosa, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 23 — Šiška, Celovška cesta št. 2 — Srednja vas, Gorjansko — dovoljuje našim članom 6% popusta, in sicer pripade 3% stranki takoj pri nakupu, 3% pa se ob mesečnem obračunu izplača Konviktu. — Svoji k svojim!

Naslov za naročila: Učiteljski konvikt v Cerkljah pri Kranju.

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabilo:

= **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA OKRAJ SLOVENJGRADEC** zboruje glasom društvenega sklepa v pondeljek, dne 7. decembra t. l. ob 9. uri v Slovenjgradcu po običajnem vzporedu. Posebna vabila se ne bodo pošiljala. Udeležba je obvezna. Na polnoštevino svidenje vabi predsednik.

= **SLOVENJEBISTRŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO** zboruje v soboto 5. decembra 1925 v Slovenski Bistrici ob 10. uri v delniški šoli po sledenem vzporedu: Zapisnik, dopisi, stanovske in društvene zadeve, predavanje gosp. A. Osterca »O mednarodnem pedagoškem kongresu v Heidelbergu«. Slučajnosti

= **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA MARENBERŠKI OKRAJ** zboruje v četrtek 3. decembra 1925 v Vuhredu v šoli s sledenim sporedom: 1. Zapisnik. 2. Društvene in stanovske zadeve. 3. »Deška ročna dela v osnovni šoli« (predava tov. ravnatelj Humek). 4. Slučajnosti. Tovariši in tovarišice, ki še za tekoče leto niso poravnali članarine, naj to sigurno store do zborovanja. Udeležba je za vse člane stanovske dolžnost. Odsotnost je opravičiti. — Odbor.

= **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA ORMOŠKI OKRAJ** zboruje v pondeljek 7. decembra 1925 ob pol 11. uri v ormoški okoliški šoli po nastopenem sporedu: 1. Izročitev častnih diplom tovaršem: predsedniku Josipu Rajšpu in ravnatelju Antonu Kosiju. 2. Zapisnik zadnjega zborovanja. 3. Dopisi. 4. Predavanje tovariša Adolfa Rosine: T. G. Masaryk; ob njegovih 75-letnicah. 5. Predavanje tovariša Ljudevitja Belšaka: Iz Italije v domovino. 6. Blagajnikov proračun za leto 1926. 7. Slučajnosti. Pridite vse! — Odbor.

= **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA MESTO PTUJ IN PTUJSKI ŠOLSKI OKRAJ** zboruje v soboto, dne 5. decembra t. l. ob 10. uri dopoldne v »Mladik« s sledenim vzporedom: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poslovnik obrambnega odseka (poroča tov. M. Maicen). 4. Dubrovčka književnost (predava tov. D. Šestan). 5. Slučajnosti, želite in predlogi. Da se snidemo vse pričakuje odbor.

Radi izborne kvalitete Vam priporočamo nabaviti si za jesen in zimo
„KARO“ čevlje
Lastne delavnice. Cene solidne.
MARIBOR
Koroška cesta 19

Le najbolje je najcenejše

PRIMERNO DARILO ZA MIKLAVŽA JE LIČNO VEZAN ZVONČEK *

Tovarišice
in tovariši, spom-
nite na to starše prihodne dni in
priporočajte nakup našega mladinskega lista. Uprava ima še na
zalogi sledeče letnike: 1919, 1920,
1921, 1923, 1924,
in 1925.

CENA VEZANIM LETNIKOM à 45 DIN